

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha, Brno 24. května 2022

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

VĚDCI ZREKONSTRUOVALI PODOBU ŽENY POHŘBENÉ PŘED ČTYŘMI TISÍCI LETY U PARDUBIC

Světlá pleť, hnědé vlasy a hnědé, široko od sebe posazené oči, výrazná brada, drobnější postava, ozdobená bronzovými a zlatými šperky a nádherným náhrdelníkem z jantaru: tak vypadala žena pohřbená s přepychovou výbavou v Mikulovicích u Pardubic. Přesnou a vědecky podloženou rekonstrukci její podoby dokončila antropoložka Eva Vaníčková a sochař Ondřej Bílek z Laboratoře antropologické rekonstrukce Moravského zemského muzea ve spolupráci s archeologem Michalem Ernée z Archeologického ústavu AV ČR, Praha.

Žena vybraná pro ztvárnění podoby zemřela ve věku kolem 35 let a pocházela z vyšší společenské vrstvy starší doby bronzové. Její hrob je nejbohatším ženským hrobem tzv. únětické archeologické kultury a jeden z nejbohatších v tehdejší Evropě. Pohřbená měla celkem pět bronzových náramků, tři bronzové jehlice, dvě zlaté záušnice a především nádherný třířadý jantarový náhrdelník složený z více než 400 korálků a nejméně pěti tzv. rozřaďovačů.

„Jde o naprosto unikátní šperk, který mezi nálezy z této doby nemá obdoby,“ říká Michal Ernée z Archeologického ústavu AV ČR, Praha, který je nositelem Akademické prémie a vedoucím celého projektu rekonstrukce. *„Radiokarbonové datování provedené v laboratoři v Mannheimu klade hrob do rozmezí let 1880 až 1750 před Kristem,“* dodává archeolog.

Na skutečných poznatcích: bez spekulací a umělecké licence

Přesná antropologická rekonstrukce byla možná díky dobře a téměř kompletně dochované lebce pohřbené ženy a také díky provedené analýze archaické DNA, získané z kosti pohřbené ženy (aDNA – ancient DNA). *„Není to žádná spekulace ani umělecká představa. Analýza nám nejen potvrdila údaje o pohlaví pohřbené ženy, ale umožnila získat i bližší informace o barvě její kůže, vlasů a očí. Toto jiným způsobem než analýzou DNA získat nelze,“* zdůrazňuje Eva Vaníčková z Laboratoře antropologické rekonstrukce Moravského zemského muzea.

Kontakt pro média: **Markéta Růžičková**
Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR
press@avcr.cz
+420 777 97 0812

Jaroslav Řídký
Archeologický ústav AV ČR, Praha
ridky@arup.cas.cz
+420 734 445 333

„Právě tyto přesné a vědecky podložené informace posouvají celou rekonstrukci na kvalitativně daleko vyšší úroveň a umožňují nám získat daleko reálnější a původní, skutečnosti bližší představu o jejím vzhledu,“ vysvětluje antropoložka.

Metoda antropologické rekonstrukce, postavená na empirických základech, podle Evy Vaníčkové výrazně obohacuje možnosti prezentace antropologických nálezů laické i odborné veřejnosti.

„Pozorujeme vzrůstající poptávku po „živých“, trojrozměrných a pokud možno co nejrealističtějších výstupech. Myslím, že současné generaci vyrůstající v „digitálním prostředí“ to umožňuje vnímat výsledky archeologických výzkumů celistvě a ve srozumitelné podobě,“ domnívá se Vaníčková.

Jantarový zlatý důl

V letech 2007–2009 prozkoumali archeologové z Archeologického ústavu AV ČR, Praha, a Východočeského muzea v Pardubicích v lokalitě Mikulovice u Pardubic několik skupin kostrových hrobů z počátků doby bronzové, tedy z období let 2200–1700 před Kristem.

„ *Jantarové náhrdelníky se tu našly ve více než 40 % všech ženských hrobů, což je extrémní množství.* ”

„Záhy se ukázalo, že zdejší pohřebiště je pravým zlatým dolem, a to nejen bohatstvím pohřebních výbav místních nebožtíků, ale zejména nepřeborným množstvím zcela unikátních informací o tomto období,“ uvádí Michal Ernée z pražského Archeologického ústavu AV ČR.

Jednou z významných odlišností území dnešních Čech od všech sousedních oblastí je masový výskyt jantaru v hrobech zdejších obyvatel. *„Jantar je na našem území jednoznačně cizího (baltského) původu a je proto významným dokladem nadregionálních kontaktů zdejších obyvatel ve starší době bronzové,“* doplňuje archeolog.

Archeologové plesají

Pohřebiště v Mikulovicích svým bohatstvím ale jednoznačně vyčnívá. S téměř 900 jantarovými předměty identifikovanými ve 27 zdejších hrobech jsou Mikulovice na jantar nejbohatší lokalitou v celém únětickém světě a jednou z nejbohatších v tehdejší Evropě vůbec. *„Jantarové náhrdelníky, které patří k typickým ženským šperkům, se tu našly ve více než 40 % všech ženských hrobů, což je extrémní množství,“* dodává Michal Ernée.

Kostrová pohřebiště jsou pro archeology „darem z nebes“. Proti jiným typům nalezišť, jako jsou sídliště nebo depoty bronzových předmětů, obsahují lidské kostry, pohřební výbavu zemřelých a další důležité předměty. Lidské kosterní pozůstatky, tak jako kostra ženy z hrobu č. 2, která nyní získala zpět svou podobu díky antropologické rekonstrukci, jsou pro vědce velmi perspektivním zdrojem informací, zejména díky dynamicky se rozvíjejícím oborům jako archeogenetika, výživové a mobilní izotopie, paleopatologie, radiokarbonové datování a další.

Únětická kultura na špičce Evropy

Staletí kolem a po roce 2000 před Kristem jsou v celoevropském kontextu spojována s počátky bronzové metalurgie a rozvojem dálkového obchodu a nadregionálních kontaktů všeho druhu. V této klíčové době patřilo území dnešních Čech, spojované s tzv. únětickou archeologickou kulturou, spolu s oblastmi jižní Anglie a jihovýchodního Španělska k nejvyspělejším územím evropského kontinentu a jeho tehdejší obyvatelé udávali po několik staletí tón společenskému, hospodářskému a politickému vývoji celé širší střední Evropy.

Autory replik šperků jsou restaurátorka Ludmila Barčáková (jantarový náhrdelník a zlaté záušnice) z Archeologického ústavu AV ČR, Praha, a kovolitec Radek Lukůvka (bronzové náramky a jehlice), autorkou oděvních doplňků je archeoložka specializující se na textil Kristýna Urbanová.

*Přesná antropologická
rekonstrukce podoby ženy z hrobu
č. 2, který byl objeven
v Mikulovicích u Pardubic
FOTO: archiv MZM*

Více informací:

Mgr. Eva Vaničková
Laboratoř antropologické rekonstrukce
Moravské zemské muzeum
evanickova@mzm.cz
+ 420 777 940 495

Mgr. Michal Erné, Ph.D., DSc.
Archeologický ústav AVČR, Praha
ernee@arup.cas.cz
+ 420 728 251 093

Foto ke stažení v tiskové kvalitě:

<https://app3.ssc.avcr.cz/uloziste/download.php?id=272&token=cRNLPeC5qiSG3mVYvYvPGKPkzAiJwtnW>

*kostra ženy u hrobu č. 2
FOTO: Jarmila Švédová*

*lebka ženy z hrobu č. 2
FOTO: archiv MZM*